

Grażyna Kowalik

Zakład Pielęgniarstwa Społecznego
Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa
Wydział Nauk o Zdrowiu Akademii Świętokrzyskiej w Kielcach
Kierownik: prof. dr hab. n. med. S. Zabielski
Dyrektor: prof. zw. dr hab. W. Dutkiewicz

PIERWSZE KOBIETY Z LEKARSKIM DYPLOMEM***STRESZCZENIE**

Zawsze istniały trudności i niedogodności, na które napotyka młodzież, starająca się o indeks na wyższe uczelnie. Warto przybliżyć młodym ludziom, jakie przeszkody w końcu XIX stulecia nie sprzyjały ówczesnej młodzieży podjęcie studiów medycznych. Z refleksją i zadumą wypada przyjrzeć się pionierkom zawodu lekarskiego w Polsce.

Słowa kluczowe: fakty, historia, medycyna.

SUMMARY

The young people have always had difficulties in being admitted to a university. It is worth showing them which obstacles prevented young people from studying medicine at the end of the 19th century. One should see the first women working as doctors in Poland.

Key words: facts, history, medicine.

Dzisiejsze pokolenie młodych kobiet studiujących w akademiach medycznych nie zdaje sobie sprawy, w jak trudnych warunkach zdobywały wiedzę lekarską w końcu XIX stulecia pionierki wyższego wykształcenia kobiet. Ile przeszkód musiały pokonać, aby uzyskać wymarzony dyplom lekarski.

W żadnym z trzech zaborów Polka nie miała szans zdobycia wiedzy medycznej. Szukała jej w Paryżu, Lozannie, Zurychu lub na Wyższych Kursach Medycznych dla Kobiet w Petersburgu, otwartych w 1874 r. przy Wojskowej Akademii Medycznej. Nie było oczywiście na te cele stypendiów, uboższe więc dziewczęta, jak Maria Skłodowska, całymi latami zarabiała jako nauczycielki domowe, aby potem móc się uczyć. Pierwszymi Polkami-studentkami Wyższych Kursów Medycznych w Petersburgu były: siostry Aldona i Grażyna Grużewskie, Cezaryna Wojnarowska i Witolda Rechniewska. Tylko W. Rechniewskiej udało się zdobyć dyplom lekarski i poświęcić się służbie zdrowia.

* Opracowano na podstawie: Służba Zdrowia 1958; 4 i 1962; 3.

Niezwykłe były koleje życia lekarki Witoldy Rechniewskiej. Witolda urodziła się w 1862 r. na Kaukazie, jako córka polskiego lekarza Karpowicza. W czasach gimnazjalnych należała do tajnego kółka samokształceniowego. Gdy kursy medyczne dla kobiet przy Akademii Wojskowej zamknięto, Witolda studiowała przyrodę na kursach w Petersburgu. W lutym została żoną Tadeusza Rechniewskiego, przyjaciela Ludwika Waryńskiego. W tydzień po ślubie młodzi zostali aresztowani i osadzeni w więzieniu kijowskim. Po półtorarocznym śledztwie Rechniewska została skazana na 4 lata zesłania na Zachodnią Syberię, a mąż jej przewieziony do Warszawy i oddany pod sąd wojenny.

W roku 1882 Witolda pojechała do Paryża, aby spełnić cel swego życia – zostać lekarką. Po nostryfikacji dyplomu lekarskiego w 1900 r. Rechniewska zamieszkała w Irkucku i prowadziła tam praktykę lekarską. W roku 1906 Rechniewscy wrócili do Warszawy, gdzie jeszcze 10 lat Witolda pracowała w szpitalach i otaczała serdeczną opieką najuboższe dzieci. Dnia 31 X 1917 r. zmarła zaraziwszy się tyfusem od pacjentów.

Lepiej powiodło się Polkom studiującym na uniwersytetach zachodnich. W ciągu blisko 40-letniej pracy lekarskiej wielkie zasługi w organizacji służby zdrowia położyła dr Anna Tomaszewicz-Dobrska, która zdobyła dyplom lekarski w 1879 r. w Zurychu i nostryfikowała go w Petersburgu. Lekarka ta brała czynny udział we wszystkich wydarzeniach publicznych Warszawy końca XIX w. Swoim przykładem utarowała polskim kobietom drogę do wyższych studiów i przez całe życie walczyła o ich prawa. Nie zrażała się nieufnością, z jaką odnoszono się do niej. Nieliczni ludzie darzyli ją zaufaniem i deklarowali pomoc pieniężną na cele przez nią wskazane. Opiekowała się warszawską biedotą. Przez 30 lat kierowała przytułkiem położniczym. Leczyła bez zapłaty ubogie kobiety i emerytki. Oprócz zajęć lekarskich zajmowała się nauczaniem dziewcząt anatomii i higieny.

Drugą po A. Tomaszewskiej-Dobrskiej kobietą, która trzy lata po niej zamieszkała w Warszawie i rozpoczęła praktykę lekarską, łącząc ją z działalnością społeczną, była dr Teresa Ciszewicz. Urodziła się na Żmudzi i od wczesnych lat interesowała się medycyną. Otaczała opieką chorych, leczyła ich ziołami, niosła pomoc w nagłych wypadkach. Mając lat 16 brała udział w powstaniu styczniowym.

Po ukończeniu studiów medycznych w Szwajcarii rozpoczęła w Warszawie swoją działalność jako lekarz chorób kobiecych i dziecięcych. W roku 1886 stanęła na czele tajnej organizacji – Koła Kobiet Korony i Litwy i na tym stanowisku przetrwała 20 lat. Organizowała tajne komplety nauczania dla dzieci, dorosłych oraz punkty biblioteczne. Za tę ofiarną pracę społeczeństwo polskie wyróżniło ją w 1908 r. obchodem jubileuszowym 25-lecia pracy lekarskiej. Nie zabrakło jej w żadnej akcji niosącej ulgę cierpiącym w okresie I wojny światowej. Pracowała do ostatnich chwil życia (zmarła 1920 r.), świecąc przykładem obowiązkowości młodym kadrom lekarskim.

Może i trudno jest dziś osiągnąć wymarzony indeks na studia medyczne, ale nikomu nie zabrania się starań w tym kierunku. Rzetelna wiedza poparta umiłowaniem tego szacowanego zawodu, a właściwie służby, staje się przepustką do kształcenia medycznego. Staranie i zaangażowanie w pracy pionierek z lekarskim dyplomem powinno służyć najlepszym przykładem przyszłym kadrom medycznym.